

LEGES NOVELLAE

AD THEODOSIANVM

PERTINENTES

EDIDIT

ADIVTORE TH. MOMMSENO

PAVLVS M. MEYER

BEROLINI

APVD WEIDMANNOS

MDCCCXV

CONSPECTVS OPERIS

	pag.
Conspectus subsidiorum et explicatio signorum	VI
PROLEGOMENA IN LEGES NOVELLAS AD THEODOSIANVM PERTINENTES	
Cap. I. De singulis legum novellarum syllogis	XI
Cap. II. Codices corporis Maioriani (primae syllogae)	XXV
Cap. III. Codices Breviarii (alterius syllogae)	XXXI
Cap. IV. Codices tertiae syllogae	XLIII
Cap. V. Excerpta. Breviarii epitomae. Varia	LV
I. Ex syllogis Orientalibus excerpta	
II. Ex syllogis Occidentalibus excerpta	
III. Breviarii Alariciani epitomae	LXI
IV. Breviarii minora	LXIII
V. Libri latentes vel deperditi	
Cap. VI. Legum novellarum editiones et apparatus	LXV
Cap. VII. Crisis legum novellarum	LXXVII
A. Leges novellae Theodosii II. Valentini III. Maioriani (1—6)	
B. Leges novellae Marciani et reliqua per Alaricianos solos servata	LXXXIX
C. Leges novellae Anthemii	XC
Cap. VIII. Constitutionum acceptores et tempora locique	XCI
I. Constitutionum acceptores	
II. Constitutionum tempora et loci	XCVI
—————	
I. CORPVS LEGVM NOVELLARVM <i>THEODOSII II. VALENTINIANI III. MAIORIANI</i> IN OCCIDENTE A MAIORIANO CONDITVM	1
II. LEGVM NOVELLARVM <i>MARCIANI</i> IN ORIENTE PROMVLGATARVM QVAE IN BREVIARIVM ALARICIANVM RECEPTAE SVNT	179
III. AVCTARIVM LEGES NOVELLAS EXTRAVAGANTES CONTINENS <i>SEVERI ET ANTHEMII</i>	197
—————	
Index titulorum	209
Corrigenda et Addenda ad vol. I et II	213

B. LEGES NOVELLAE MARCIANI ET RELIQUA
PER ALARICIANOS SOLOS SERVATA.

Novellae Marciani cum comprehensae non fuerint in corpore Maioriani, totae servantur Breviarii Alariciani et simplicis et aucti codicibus. Id ipsum pertinet ad novellam Maioriani 7, cuius prima sola verba in *Γ* supersunt. Similiter tradita sunt fragmenta novellae Maioriani 11 et novellae Severi 1 mature ad Breviarium adiecta et in codices eius qui extant omnes recepta. — Iustiniani novellas Marciani 1 — 3 — 4 — 5 excerpserunt. — Ad differentias, quas libri exhibent, potiores cognoscendas laterculum nunc subiciamus locorum graviorum:

Marcian. 1, 6	regeretur] <i>O cum P^a</i>	<i>om. Brev. reliqui, def. ΔGX</i>
— 1, 28	vestro] <i>HNEKLΦ</i>	nostro <i>C</i> , tuo <i>OPMS, def. ΔGX</i>
— 1, 33	maiore (maiorum <i>H</i> , re <i>C</i>) competenti] <i>HNECΦ</i>	non competenti <i>PMS</i> , maiore non competenti <i>utraque lectione coniuncta KL, def. ΔOGX</i>
— 1, 67	avaritia] <i>HNECKLΦ</i>	auxilia <i>GPMS, def. ΔOX</i>
— —	invidia] <i>HNEKLΦ</i>	indicia <i>GPMS, om. spatio vacuo relicto C, def. ΔOX</i>
— 2, 35	lucra] <i>HNECKLΦ</i>	solacia <i>OPMS, om. G, def. Δ</i>
— 3, 9/10	tantummodo quae huius iuris esse vere probantur] <i>Iust.</i>	tantummodo quae <i>reliquis omissis Brev. reliqui, om. O, def. ΔG</i>
— 3, 30	et partem] <i>HNXCKLΦ</i>	et (seu <i>O</i>) quantitatem (-te <i>PMS</i>) <i>OEPMS, def. ΔG</i>
— 4, 4	inhibita] <i>Iust.</i>	habita <i>Brev., def. ΔG</i>
— 4, 21/22	haec nomina praescriptum legis excludat] <i>Brev. reliqui</i>	ingenuas set pauperes feminas per hoc scriptum a matrimonii senatorum lex excludat <i>O, def. ΔH</i>
— 4, 23	penitus] <i>E</i> , putemus <i>NKLΦ</i>	fuisse <i>O, om. GXCPMS, def. ΔH</i>
— 4, 26	faece] <i>O cum P^a</i>	facile <i>Φ</i> , facere <i>Brev. reliqui, def. ΔH</i>
— 4, 53/56	constantino definita sunt] <i>Brev. reliqui</i>	idem vel ceteri post eum divi principes de matrimoniis definiunt <i>O, def. ΔH</i>
— 5, 10	ecclesiasticos] <i>NEXCΦ^a cum Theod. 18, 2, 20</i>	clericos <i>OGPMS</i> , clericos ecclesiasticos <i>utraque lectione coniuncta KLΦ^b, def. ΔH</i>
— 5, 12	legeretur] <i>NEXC</i> , legitur <i>Φ</i>	legis <i>GPMS</i> , et leges nobis <i>O</i> , legis legeretur <i>utraque lectione coniuncta KL, def. ΔH</i>
— 5, 28	firmavi] <i>N</i>	firmavit <i>EΦ</i> , firmavimus <i>KL</i> , firmamus <i>OGXCPMS, def. ΔH</i>
Maorian. 7, 4	patrias] <i>HNEXC</i> , patrias suas <i>Φ</i>	proprias (-pria <i>G</i>) <i>GPMS</i> , possessiones proprias <i>O</i> , proprias patrias <i>utraque lectione coniuncta KL, def. Δ</i>
— 7, 9	praesumptionis supplicium (-cia <i>N</i> , -cem <i>E</i>)] <i>HNEKLΦ</i>	pr. sufficient <i>XC</i> , pr. subsidium <i>GPMS</i> , subsidium pr. <i>O, def. Δ</i>
— —	praeter] <i>EKL</i>	propter <i>OHNGXCPMSΦ, def. Δ</i>
— 7, 10/11	praescriptione] <i>EKL</i>	praesumptione <i>OHNGXCPMS Φ, def. Δ</i>
— 7, 15	siverunt] <i>N</i> , sciverunt <i>KL</i> , se noverunt <i>Φ</i>	quaesi(v)erunt <i>OHGEXCPMS, def. Δ</i>
— 7, 31	liberis] <i>EKL</i>	<i>om. OHNGXCPMSΦ, def. Δ</i>

Maiorian. 7, 63/64	curialis crimen . . . sub fideius- sione] <i>NEKΦ</i>	<i>om. OXCPMS, def. ΔHGL</i>
— 7, 104	parva] <i>HNXCKΦ</i>	provida <i>GPMS, def. ΔEL</i>
— 11, 5	improvidas mentes] <i>sic fere Brev.</i> <i>reliqui</i>	improbitalis seu <i>O, def. Δ</i>
Sev. 1, 6	in unum aut alterum] <i>HNEKCKL</i>	in unum aut iterum <i>PMS, in</i> <i>unum aut G, om. O, def. ΔΦ</i>

De harum constitutionum crisi eadem leges valent, quas in corpore Maioriani invenimus disserentes de Breviarii libris non emendatis (vide p. LXXXI). Duae enim codicum familiae discernuntur, altera deterior, ad quam pertinent *GPMS*, altera melior, quam plerumque repraesentant libri *HNEKLF*. Codices *XC* rarius ad deterius genus declinant (ut Marcian. 1, 28 — 4, 23 — Maiorian. 7, 9 — 7, 63/64), plerumque melius sequuntur (ut Marcian. 1, 67 — 2, 35 — 3, 30 — 5, 10 — 5, 12 — Maiorian. 7, 4 — 7, 104 — Sever. 1, 6). — Libri *EKL* nonnullis locis soli veram lectionem etiam contra *HNΦ* praebent (ut Maiorian. 7, 9 [altero loco] — 7, 10/11 — 7, 31). Raro *N* solus reliquis praestat (ut Marcian. 5, 28 — Maiorian. 7, 15); *E*, quem Marcian. 4, 23 secuti sumus, hic illic cum deterioribus libris stat (ut Marcian. 3, 30); *Φ* veram lectionem nonnumquam corruptam vel leviter mutatam tradit (Marcian. 5, 12 — Maiorian. 7, 4 — 7, 15). Observatione dignae sunt contaminationes, quas libri *KL* exhibent; saepe enim praeter suae familiae, scilicet melioris, lectionem et deterioris usurpant, ita ut duplex in utroque libro lectio inveniat; eiusmodi ditto-graphiae occurrunt e. c. Marcian. 1, 33 — 5, 10 (cum *Φ^b*) — 5, 12 — Maiorian. 7, 4. — Codex *O* ad has novellas recensendas haud ita multum valet; paucis locis exceptis cum deterioris ordinis libris stat. Duo loci, ubi in hoc solo codice verae lectiones reperiuntur recenti libri *P* manu confirmatae (Marcian. 1, 6 — 4, 26), non bonum archetypum, sed Malmesburiensis sagacitatem produunt; coniecturae enim speciem prae se ferunt. Permagnum porro est numerus interpolationum eidem Willelmo tribuendarum, quarum paucae in laterculo attuli (ut Marcian. 4, 21/22 — 4, 23 — 4, 53/56 — 5, 12 — Maiorian. 7, 4 — 11, 5); nam omissis vel decurtatis, quae ei videbantur leviora esse, textum quam maxime contrahit. — Hoc denique notamus errores duos nostris libris omnibus communes excerptis *Iustinianis* tolli; reperiuntur Marcian. 3, 9/10 et 4, 4.

C. LEGES NOVELLAE ANTHEMII.

Anthemii constitutiones tres pariter atque novellae Valent. 2, 2 — 16 — 34 et Maiorian. 9, de quibus supra (p. LXXXVIII) egimus, tertiae syllogae archetypo solo traditae sunt itaque crisis earum tota redit ad libros *ΔE* atque *O*, cuius lectiones, sive ex archetypo descriptae sunt sive emendatae a librario, vero plerumque propiores sunt quam codices illi. Sequuntur loci selecti:

Anthem. 1, 2	deum] <i>O</i>	domini <i>ΔE</i>
— 1, 7	nostris] <i>ΔO</i>	meus <i>E</i>
— 1, 27	credantur] <i>ΔE</i>	videantur <i>O</i>
— 1, 38	suorum abhinc vota] <i>O</i>	suorum vota <i>Δ</i> , vo vata <i>E</i>
— 2, 7	defaecatam] <i>O</i>	defectam <i>Δ</i> , directam <i>E</i>
— 3 inscr.	impp. leo et (leo et <i>om. E</i>) anthe- mii aa.] <i>ΔE</i>	idem augusti eidem preposito <i>O</i>
— 3, 18/19	idonee iure communi quod] <i>OE</i>	<i>om. Δ</i>
— 3, 31	tutamen] <i>ΔE</i>	certamen <i>O</i>
— 3, 37	hoc perpetuam obtineat firmita- tem] <i>ΔE</i>	<i>om. O</i>